UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

27 päivänä syyskuuta 2012 *

Tutkimusta, teknologista kehittämistä ja esittelyä tarkoittavia toimia koskeva viides puiteohjelma — Hankkeita ”Formation of a New Design House for MST” ja ”Assessment of a New Anodic Bonder” koskevat sopimukset — Maksettujen taloudellisten suoritusten osittainen takaisinperintä — Täytäntöönpanokelpoinen päätös — Päätös, jolla riidanalaista päätöstä muutettiin menettelyn kuluessa — Kanteen oikeudellinen perusta — Esitettyjen kanneperusteiden luonne — Perusteltu luottamus — Perusteluvelvollisuus — Hyvän hallinnon periaate

Asiassa T-387/09,

Applied Microengineering Ltd, kotipaikka Didcot (Yhdistynyt kuningaskunta), edustajinaan aluksi asianajajat P. Walravens ja J. De Wachter, sittemmin asianajajat P. Walravens ja J. Blockx,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehenään S. Petrova, avustajanaan asianajaja R. Van der Hout,

vastaajana,

jossa vaaditaan kumottavaksi 16.7.2009 tehty komission päätös K(2009) 5797, jolla päätettiin periä takaisin korkoineen 258 560,61 euroa, joka kantajan oli maksettava hankkeiden IST-1999-11823 FOND MST (Formation of a New Design House for MST) ja IST-2000-28229 ANAB (Assessment of a New Anodic Bonder) puitteissa,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja H. Kanninen sekä tuomarit N. Wahl ja S. Soldevila Fragoso (esittelevä tuomari),

kirjaaja: hallintovirkamies T. Weichert,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12.6.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 EY 256 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään, että ”neuvoston tai komission päätös, jossa määrätään maksuvelvollisuus muulle kuin valtiolle, on täytäntöönpanokelpoinen”.

2 Euroopan yhteisöjen yleiseen talousarvioon sovellettavasta varainhoitoasetuksesta 25.6.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1605/2002 (EYVL L 248, s. 1) 72 artiklan 2 kohdassa säädetään, että ”toimielin voi määrätä saamisen maksuvelvollisuuden myös muille kuin valtioille [EY] 256 artiklassa tarkoitetulla täytäntöönpanokelpoisella päätöksellä”.

Tosiseikat

3 Euroopan yhteisö on Euroopan yhteisöjen komission edustamana tehnyt kantajana olevan Applied Microengineering Ltd:n kanssa kaksi Euroopan yhteisön tutkimusta, teknologista kehittämistä ja esittelyä tarkoittavia toimia koskevan viidennen puiteohjelman (1998–2002) mukaista avustussopimusta.

4 Ensimmäinen sopimus, jonka viitenumero on IST-1999-11823 ja otsikko ”Formation of a New Design House for MST” (jäljempänä FOND MST -sopimus), tehtiin yhteisön, jota komissio edusti, ja kantajan, joka oli ainoa pääasiallinen sopimusosapuoli, välillä 21.12.1999 24 kuukaudeksi alkaen 1.1.2000. Sopimuksen yleiset sopimusehdot olivat samat kuin ne, joita sovellettiin teknologian toteuttamistoimenpiteiden erityisiin liitännäistoimenpiteisiin käytettävän mallisopimuksen versioon, jossa oli yksi sopimuskumppani.

5 Toinen sopimus, jonka viitenumero oli IST-2000-28229 ja otsikko ”Assessment of a New Anodic Bonder” (jäljempänä ANAB-sopimus), tehtiin yhteisön, jota komissio edusti, ja neljän yhtiön, joiden joukossa kantaja, välillä 14.11.2001 alun perin 15 kuukaudeksi alkaen 1.12.2001. Sopimusta muutettiin sittemmin viidesti eräiden sopimusosapuolten muuttuneiden yhteystietojen huomioon ottamiseksi, sopimuksen keston pidentämiseksi yhteensä 25 kuukauden kestoiseksi ja hankkeen koordinoijan vaihtamiseksi 1.8.2003, minkä johdosta kantaja tuli erään muun yhtiön sijaan. Sopimuksen yleiset sopimusehdot olivat samat kuin ne, joita sovellettiin teknologian toteuttamistoimenpiteiden erityisiin liitännäistoimenpiteisiin käytettävän mallisopimuksen versioon, jossa oli useita sopimuskumppaneita.

6 Kunkin sopimuksen neuvotteluvaiheessa kantaja täytti sopimuksen valmistelulomakkeen (jäljempänä FPC), jossa oli tarkoitus esittää tiedot hankkeen sisällöstä ja hallinnollinen tiivistelmä kustannuksista ja niiden jakautumisesta eri vuosille. Kantaja viittasi tässä yhteydessä rahoituksellisiin ja kirjanpidollisiin sääntöihin, jotka se oli jo toimittanut komissiolle edellisen sopimuksen yhteydessä, joka oli rahoitettu osana tutkimusta, teknologista kehittämistä ja esittelyä tarkoittavia toimia koskevaa neljättä puiteohjelmaa (1994–1998) ja jota varten se oli perustanut tuntiveloituksensa ”keskipalkkoihin” eikä todellisiin palkkoihin. Kantaja lähetti FOND MST -sopimusta koskevan FPC:n komissiolle 10.11.1999 ja ANAB-sopimusta koskevan FPC:n maaliskuussa 2001.

7 FOND MST -sopimuksen ja ANAB-sopimuksen 3 kohdan 1 alakohdassa määrätään, että ensin mainittuun hankkeeseen hyväksyttävien kustannusten kokonaismääräksi arvioidaan 450 000 euroa ja jälkimmäisen määräksi 918 808 euroa. Saman kohdan 2 alakohdan mukaan yhteisö maksaa nämä kustannukset vastaavasti enintään 450 000 euron ja 560 000 euron määrään saakka. Sopimusten 3 kohdan 3 alakohdan mukaan maksut suoritetaan sopimusten liitteessä II olevassa 3 kohdassa esitettyjen yksityiskohtaisten määräysten mukaisesti kantajan pankkitilille FOND MST -sopimuksen osalta ja ANAB-sopimuksen osalta koordinaattorin, joka vastaa maksujen suorittamisesta ensisijaisille sopimuskumppaneille, pankkitilille.

8 Sopimusten liitteessä II olevan 3 kohdan 3 alakohdan mukaan komission suorittamia maksuja on pidettävä ainoastaan ennakkomaksuina aina viimeisen toimitettavan osatekijän hyväksymiseen asti.

9 Edellä mainitun 3 kohdan 4 alakohdassa täsmennetään, että mikäli komission suorittamat maksut osoittautuvat sillä tosiasiallisesti maksettavana olevaa määrää suuremmiksi, sen sopimuskumppaneiden on palautettava sille erotus määräajassa, jonka komissio vahvistaa saantitodistuksella lähetettävässä kirjatussa kirjeessä. Mikäli takaisinmaksua ei suoriteta määräajassa, maksettavalle määrälle lasketaan korkoa sen korkokannan mukaisesti, jota Euroopan keskuspankki sovelsi perusrahoitusoperaatioihinsa sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jonka aikana komission asettama määräaika päättyi, korotettuna puolellatoista prosenttiyksiköllä, mikäli korkojen määrästä ei määrätä sopimuksen jossain muussa lausekkeessa. Korkoa lasketaan komission asettaman määräajan päättymistä seuraavasta päivästä varojen saamiseen asti.

10 Samassa alakohdassa täsmennetään lisäksi, että jos komissiolla on saatava sopimuskumppaniltaan ja jos se päättää osoittaa sopimuskumppanilleen maksuunpanopäätöksen, tämä päätös on EY 256 artiklassa tarkoitetulla tavalla täytäntöönpanokelpoinen.

11 FOND MST -sopimukseen ja ANAB-sopimukseen sovelletaan niiden 5 kohdan 1 alakohdan mukaisesti Belgian oikeutta. Samaisen 5 kohdan 2 alakohdassa on EY 238 artiklassa tarkoitettu välityslauseke, jossa unionin yleiselle tuomioistuimelle ja valitusasiassa unionin tuomioistuimelle annetaan yksinomainen toimivalta ratkaista kaikki erimielisyydet, joita yhteisön ja muiden sopimusosapuolten välillä syntyy näiden sopimusten pätevyydestä, soveltamisesta tai tulkinnasta.

12 Molempien sopimusten liitteessä II olevan 17 kohdan 1 alakohdan määräysten mukaisesti ”yhteisö tai sen valtuuttama edustaja voi aloittaa tilintarkastuksen koska tahansa sopimuksen voimassaoloaikana ja viiden vuoden kuluessa kustakin yhteisön maksusuorituksesta, sellaisena kuin ne määritellään tämän liitteen 3 kohdan 1 alakohdassa ensimmäisessä luetelmakohdassa”.

13 Näiden sopimusmääräysten nojalla komissio pyysi tilintarkastustoimistoa laatimaan rahoituksellisen tarkastuksen kantajan kustannusilmoituksista. Kantajalle ilmoitettiin tarkastuksesta 16.8.2005. Tarkastus suoritettiin 13.–17.2.2006 ja tilintarkastustoimisto lähetti alustavan kertomuksensa kantajalle 22.9.2006 kirjeellä ja sähköisesti. Koska kantaja ei saanut paperiversiota tästä asiakirjasta, tilintarkastustoimisto lähetti sen uudelleen sähköpostilla 6.11.2006 ja antoi sopimusten liitteessä II olevan 17 kohdan 3 alakohdan mukaisesti kantajalle kuukauden aikaa esittää huomautuksensa. Kertomuksessa yksilöitiin eräitä tarpeellisia korjauksia henkilöstökustannuksiin, alihankkijoiden käyttöön, matkakuluihin ja muihin erityiskuluihin liittyen.

14 Kantajan talouspäällikkö, joka vastasi yhteydenpidosta tilintarkastustoimistoon, pyysi viikon lisäaikaa kertomukseen vastaamiseksi, ja tämä lisäaika myönnettiin 13.12.2006. Talouspäällikkö ei kuitenkaan kahdesta 10. ja 17.1.2007 tehdystä muistutuksesta huolimatta esittänyt mitään huomautuksia, ja hän pyysi 17.1.2007 toista määräajan pidennystä, joka hänelle myönnettiin. Tilintarkastustoimisto allekirjoitti kertomuksensa 20.4.2007. Komissio ilmoitti 21.5.2007 päivätyllä kirjatulla kirjeellä kantajalle tarkastuksen päättymisestä, koska kantaja ei ollut antanut vastaustaan, ja totesi vahvistavansa kertomuksessa esitetyt johtopäätökset. Komission hyväksymässä lopullisessa tarkastuksessa katsottiin, että komission alun perin hyväksymiin kustannuksiin oli tehtävä korjauksia, joiden määrä oli FOND MST -sopimuksen osalta 135 262,94 euroa ja ANAB-sopimuksen osalta 123 297,67 euroa.

15 Sopimusten liitteessä II olevan 17 kohdan 4 alakohdan mukaan komissio voi tilintarkastuksen lopputuloksen perusteella toteuttaa kaikki tarpeellisiksi katsomansa toimenpiteet, mukaan luettuna takaisinperintämääräyksen antaminen kaikista tai osasta maksamistaan suorituksista.

16 Komissio lähetti kantajalle 6.9.2007 kirjeitse kaksi ennakkoilmoitusta, joissa todettiin, että tilintarkastuksen lopputuloksen johdosta hankkeeseen kelpaamattomat kulut, jotka kantaja oli maksanut ja joista komissio oli suorittanut ennakkomaksun, perittäisiin takaisin. Komissio myös

ilmoitti kantajalle, että komission oli perittävä takaisin yhteisön rahoitusosuutta FOND MST -sopimuksen osalta 135 262,94 euroa ja ANAB-sopimuksen osalta 123 297,67 euroa. Komissio täsmensi vielä, että veloitusilmoitukset annettaisiin pikaisesti.

17 Komissio osoitti 22.10.2007 päivätyssä kirjeessään kantajalle kaksi veloitusilmoitusta, joissa vaadittiin maksettavaksi 135 262,94 euron ja 123 297,67 euron suuruisia määriä ennen 26.11.2007.

18 Kantajan talouspäällikkö ilmoitti komissiolle sähköpostilla 29.10.2007, ettei hän ollut toimittanut tarkastuskertomusta esimiehelleen, joka ei näin ollut saanut tietoa menettelyn etenemisestä, ja että hän oli eronnut tehtävästään.

19 Kantaja toimitti komissiolle 9.11.2007 vastauksen tilintarkastuskertomuksessa tutkittuihin kohtiin ja vetosi muun muassa ongelmiin, joita ANAB-sopimuksen yhteydessä oli ilmennyt koordinaattorin vaihtumisen johdosta, sekä lopullisten teknisten raporttien positiivisiin arviointeihin ja kysymykseen kulujen hyväksyttävyydestä, kun otettiin huomioon todelliset tuntiveloitukset ja työtuntiluetteloiden väliset erot. Komissio toimitti tämän vastauksen tilintarkastustoimistolle, joka vastasi kantajalle 28.1.2008. Kantaja reagoi tähän kirjeeseen 3.6.2008 esittämällä komissiolle uusia huomautuksia ja tiedustelemalla komissiolta, kuinka kahden veloitusilmoituksen riitauttamiseksi tulisi toimia.

20 Komissio ilmoitti kantajalle 22.8.2008, että sen tilintarkastuskertomuksesta esittämät huomautukset eivät sisältäneet mitään uusia seikkoja, jotka oikeuttaisivat tilintarkastusmenettelyn aloittamisen uudelleen.

21 Kantaja kiisti 8.9.2008 uudelleen komission johtopäätökset, ja komissio lähetti kantajalle 24.10.2010 kirjeitse kaksi ilmoitusta viivästyskorkojen laskemisesta.

22 Kantaja kiisti 11.2.2009 molemmat veloitusilmoitukset, ja komissio teki 16.7.2009 päätöksen K(2009) 5797, jolla päätettiin periä takaisin korkoineen 258 560,61 euroa, joka kantajan oli maksettava hankkeiden IST-1999-11823 FOND MST (Formation of a New Design House for MST) ja IST-2000-28229 ANAB (Assessment of a New Anodic Bonder) puitteissa, ja jossa kantajaa vaadittiin palauttamaan 135 262,94 euroa ja 123 297,67 euroa viivästyskorkoineen EY 256 artiklan määräysten nojalla (jäljempänä riidanalainen päätös).

23 ANAB-sopimusta koskevassa veloitusilmoituksessa olleen laskuvirheen johdosta komissio osoitti kantajalle 57 227,32 euron suuruisen hyvitysilmoituksen.

24 Komissio teki 25.3.2010 päätöksen K(2010) 2125, jolla korjattiin riidanalaista päätöstä siten, että sen 1 artikla korvattiin uudella artiklalla, jolla muutettiin kantajalla ANAB-sopimuksen johdosta komissiolle palautettavana olevaa määrää 123 297,67 eurosta 66 070,35 euroon.

Menettely ja asianosaisten vaatimukset

25 Kantaja nosti nyt käsiteltävänä olevan EY 230 artiklaan perustuvan kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 26.9.2009 toimittamallaan kannekirjelmällä.

26 Unionin yleinen tuomioistuin (kuudes jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn.

27 Osapuolten lausumat ja vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 12.6.2012 pidetyssä istunnossa.

28 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

29 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

30 Kantaja vetoaa kanteensa tueksi seitsemään kanneperusteeseen. Ensimmäinen kanneperuste perustuu olennaisten menettelymääräysten rikkomiseen. Toisen kanneperusteen mukaan komission oikeus toimiin oli vanhentunut. Kolmannella kanneperusteellaan kantaja väittää, että komissio on tehnyt ilmeisiä arviointivirheitä hankkeeseen hyväksyttäviin kuluihin sovellettavien sääntöjen suhteen. Neljäs kanneperuste perustuu perustavanlaatuisten sosiaalisten oikeuksien loukkaamiseen. Viidennen kanneperusteen mukaan asiassa on loukattu luottamuksensuojan periaatetta. Kuudes kanneperuste koskee puutteellisia perusteluja ja seitsemäs sitä, että komissio on loukannut hyvän hallinnon periaatetta.

Komission esittämä tutkimatta jättämistä koskeva väite

31 Komissio esitti istunnossa tutkimatta jättämistä koskevan väitteen, joka perustui siihen, ettei kantajalla ollut oikeussuojan tarvetta, koska 25.3.2010 oli tehty päätös, jolla riidanalaisen päätöksen 1 artiklaa oli muutettu, ja koska kantaja ei ollut esittänyt pyyntöä vaatimustensa ja perusteidensa muuttamiseksi.

32 Kantaja katsoo, että sen kanne on otettava tutkittavaksi, koska 25.3.2010 tehdyn päätöksen tarkoituksena oli ainoastaan korjata laskuvirhe, jonka komissio oli tehnyt vaaditun määrän suuruutta määrittäessään, mutta ei riidanalaista päätöstä muilta osin, mukaan luettuna kantajalta vaaditun saatavan hyväksyttävyys, jonka se edelleen riitauttaa.

33 On huomattava, että korjatakseen kannekirjelmässä esiin tuodun laskuvirheen komissio teki menettelyn kuluessa päätöksen, jolla oli tarkoitus korvata riidanalaisen päätöksen 1 artikla uudella artiklalla, jolla muutettiin kantajalla ANAB-sopimuksen johdosta komissiolle palautettavana olevaa määrää 123 297,67 eurosta 66 070,35 euroon. Uudella päätöksellä ei sen sijaan muutettu riidanalaista päätöstä muilta osin.

34 Näin ollen on todettava, että ainoastaan kantajan kannekirjelmässä esittämä väite, joka koskee laskuvirhettä ANAB-sopimuksen johdosta takaisin perittävissä määrissä, on menettänyt kohteensa uuden päätöksen tekemisen johdosta ja että kantajalla on edelleen oikeussuojan tarve muiden kannekirjelmässä esitettyjen kanneperusteiden ja väitteiden osalta.

Kanteen oikeudellinen perusta

35 Kantaja vahvisti istunnossa, että kanne on nostettu EY 230 artiklan perusteella. Komissio katsoo, että kanteen toista ja neljättä kanneperustetta ei kumoamiskanteen yhteydessä voida ottaa tutkittavaksi.

36 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan toimielinten toteuttamat puhtaasti sopimusoikeudelliset ja tästä asiayhteydestä erottamattomat toimet eivät luonteensa puolesta kuulu EY 249 artiklassa tarkoitettuihin toimiin (asia T-149/00, Innova v. komissio, määräys 9.1.2001, Kok., s. II-1, 28 kohta; asia T-314/03,

Musée Grévin v. komissio, määräys 10.5.2004, Kok., s. II-1421, 64 kohta ja yhdistetyt asiat T-396/05 ja T-397/05, ArchiMEDES v. komissio, tuomio 10.6.2009, 54 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

37 Jos Euroopan unionin tuomioistuin ulottaisi toimivaltansa koskemaan myös tällaisia toimia, se saattaisi joutua – tilanteissa, joissa sopimus ei sisällä välityslauseketta – laajentamaan tuomiovaltansa koskemaan myös muita kuin niitä riitoja, joiden osalta sille on myönnetty rajallinen toimivalta EY 240 artiklassa, jossa annetaan jäsenvaltioiden tuomioistuimille yleinen toimivalta ratkaista sellaiset riidat, joissa unioni on asianosainen (asia 43/84, Maag v. komissio, tuomio 11.7.1985, Kok., s. 2581, 26 kohta; ks. myös vastaavasti asia T-186/96, Mutual Aid Administration Services v. komissio, määräys 3.10.1997, Kok., s. II-1633, 45–52 kohta).

38 Toisin kuin edellä 36 kohdassa tarkoitetut toimet EY 256 artiklassa tarkoitetut täytäntöönpanokelpoiset päätökset kuuluvat EY:n perustamissopimuksessa olevan päinvastaisen maininnan puuttuessa EY 249 artiklassa tarkoitettuihin päätöksiin, joiden hyväksyttävyys voidaan riitauttaa vain EY 230 artiklan mukaisella kumoamiskanteella (asia T-224/09, CEVA v. komissio, määräys 13.9.2011, 59 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

39 Tilanne on näin erityisesti, kun täytäntöönpanokelpoinen päätös on tehty toimielimen tekemään sopimukseen perustuvan saatavan perimiseksi. Vaikka tämäntyyppiset sopimukset mahdollistaisivat nimenomaisesti tällaisten päätösten tekemisen – kuten esillä olevassa asiassa – päätösten oikeudellista luonnetta ei määritellä sopimuksessa tai siihen sovellettavassa kansallisessa oikeudessa vaan EY:n perustamissopimuksessa ja erityisesti sen 256 artiklassa. Viimeksi mainitussa artiklassa ei nimittäin määrätä poikkeusjärjestelmästä sellaisia täytäntöönpanokelpoisia päätöksiä varten, jotka on tehty sopimusperusteisen saatavan perimiseksi.

40 Kun unionin tuomioistuinten ratkaistavaksi on saatettu EY 230 artiklan perusteella nostettu kumoamiskanne, niiden on arvioitava riitautetun toimen lainmukaisuutta suhteessa EY:n perustamissopimukseen tai sen soveltamista koskevaan oikeussääntöön eli siis unionin oikeuteen nähden (ks. vastaavasti asia 11/70, Internationale Handelsgesellschaft, tuomio 17.12.1970, Kok., s. 1125, 3 kohta). EY 238 artiklan perusteella nostetuissa kanteissa kantaja sitä vastoin voi moittia sopimuskumppanina olevaa toimielintä ainoastaan siitä, että se on rikkonut sopimusmääräyksiä tai sopimukseen sovellettavaa oikeutta (ks. vastaavasti asia 426/85, komissio v. Zoubek, tuomio 18.12.1986, Kok., s. 4057, 4 kohta ja asia T-481/08, Alisei v. komissio, määräys 8.2.2010, Kok., s. II-117, 94–96 kohta).

41 Näin ollen kanneperusteet, joissa unionin yleistä tuomioistuinta pyydetään esillä olevassa asiassa lausumaan EY 256 artiklassa tarkoitetulla tavalla täytäntöönpanokelpoisen riidanalaisen päätöksen lainmukaisuudesta sopimusmääräyksiin tai sovellettavaan kansalliseen oikeuteen nähden, on jätettävä tutkimatta.

42 Kantajan esittämät kanneperusteet on syytä tutkia yksi toisensa jälkeen näiden periaatteiden valossa.

Ensimmäinen kanneperuste, joka perustuu olennaisten menettelymääräysten rikkomiseen

43 Kantaja väittää, että komissio on jättänyt noudattamatta eräitä olennaisia menettelymääräyksiä ensinnäkin lähettäessään kantajalle osan kirjeistä virheelliseen osoitteeseen ja toiseksi kieltäytyessään aloittamasta uudelleen tilintarkastusmenettelyä kantajan huomautusten jälkeen. Komissio katsoo, ettei se ole jättänyt noudattamatta mitään olennaisia menettelymääräyksiä, ja korostaa kantajan laiminlyöntejä, sillä se oli ilmoittanut komissiolle ainoastaan yhdestä osoitteenmuutoksesta.

44 Tämä kanneperuste on jätettävä tutkimatta EY 230 artiklan perusteella nostetun kanteen puitteissa, koska kanneperuste perustuu ainoastaan sopimusmääräysten mukaisiin olennaisiin menettelymääräyksiin eikä unionin oikeuden sääntöön.

Toinen kanneperuste, jonka mukaan komission oikeus toimiin oli vanhentunut

45 FOND MST -sopimuksen ja ANAB-sopimuksen liitteessä II olevan 17 kohdan 1 alakohdan mukaan ”yhteisö tai sen valtuuttama edustaja voi aloittaa tilintarkastuksen koska tahansa sopimuksen voimassaoloaikana ja viiden vuoden kuluessa kustakin yhteisön maksusuorituksesta, sellaisena kuin ne määritellään tämän liitteen 3 kohdan 1 alakohdassa”. Liitteen 3 kohdan 1 alakohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa kuvataan yhteisön maksusuorituksen yksityiskohdat, ja siinä mainitaan toisistaan erillään ensinnäkin ”ensimmäinen ennakkomaksu”, joka on suoritettava viimeistään 60 päivän kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta, ja toiseksi ”säännölliset maksut”, jotka on suoritettava viimeistään 60 päivän kuluessa päivästä, jolloin komissio hyväksyy säännölliset kertomukset, niitä vastaavat kustannusilmoitukset ja muut hankkeen puitteissa toteutetut suoritukset, sekä kolmanneksi ”loppumaksu”, joka on suoritettava viimeistään 60 päivän kuluessa päivästä, jolloin komissio hyväksyi viimeisen hankkeen puitteissa toteutetun suorituksen.

46 Asianosaiset ovat eri mieltä edellä mainitun, sopimusten liitteessä II olevan 17 kohdan 1 alakohdan tulkinnasta, sillä kantaja katsoo, että komission oikeus toimiin oli vanhentunut niiden ennakkomaksujen osalta, jotka oli maksettu yli viisi vuotta ennen 27.9.2005, jolloin tilintarkastusmenettely aloitettiin, ja komissio puolestaan on sitä mieltä, että vanhentumisaika on voinut alkaa kulua vasta ensimmäisestä maksusta, jolla on suoritettu korvausta tosiasiallisesti syntyneistä kustannuksista.

47 Koska kanneperuste koskee sopimusmääräysten tulkintaa, se on jätettävä tutkimatta EY 230 artiklan perusteella nostetun kanteen puitteissa.

Kolmas kanneperuste, jonka mukaan hankkeeseen hyväksyttäviin kuluihin sovellettavia sääntöjä on arvioitu ilmeisen virheellisesti

Viittaus tilintarkastuskertomuksessa oleviin virheisiin

48 Kantaja on vastauksessaan todennut, että sille on komission vastineesta käynyt ilmi, että tilintarkastuksessa on käytetty ANAB-sopimuksen kohdista virheellistä numerointia, mistä syystä koko tilintarkastusmenettely on kantajan mukaan pätemätön.

49 Vaikka virheellistä oikeudellista perustaa koskeva kanneperuste voidaan ottaa tutkittavaksi EY 230 artiklan nojalla nostetun kanteen yhteydessä, on todettava, että kantaja väittää esillä olevassa asiassa, että tilintarkastaja on kertomuksessaan nojautunut virheellisiin sopimusmääräyksiin, mutta se ei kuitenkaan riitauta riidanalaisen päätöksen oikeudellista perustaa, eli EY 256 artiklaa ja asetusta N:o 1605/2002. Näin ollen tämä väite on jätettävä tutkimatta.

Hankkeeseen hyväksyttäviä kuluja koskevat ilmeiset arviointivirheet

50 Kantaja väittää myös, että komissio on arvioinut ilmeisen virheellisesti hankkeeseen hyväksyttäviin kuluihin sovellettavia sääntöjä noudattaessaan tilintarkastajan tulkintaa sopimusmääräyksistä.

51 Koska nämä väitteet koskevat sopimusmääräysten tulkintaa, ne on jätettävä tutkimatta EY 230 artiklan perusteella nostetun kanteen puitteissa.

Neljäs kanneperuste, jonka mukaan asiassa on loukattu perustavanlaatuisia sosiaalisia oikeuksia

52 Kantaja katsoo, että riidanalaisen päätöksen vaikutuksesta sen työntekijöille maksetaan vähimmäispalkkaa selvästi alempaa korvausta, millä loukataan oikeutta kohtuulliseen palkkaukseen, ja näin ollen kyse on perustavanlaatuisten sosiaalisten oikeuksien loukkauksesta.

53 On kuitenkin syytä muistuttaa, ettei unionin minkään säännöksen perusteella voida katsoa, että komissio olisi vastuussa siitä, kuinka edunsaajat käyttävät varoja, joita niille on myönnetty tutkimusta, teknologista kehittämistä ja esittelyä tarkoittavia toimia koskevan viidennen puiteohjelman mukaisesti. Riidanalaisella päätöksellä ainoastaan vaaditaan palautettavaksi henkilöstökuluja, jotka komission mukaan eivät ole sopimusmääräysten perusteella hyväksyttäviä, eikä sillä ole tarkoitus määrittää taannehtivasti kantajan työntekijöiden tuntipalkkoja.

54 Kantajan väite siitä, että Belgian oikeuden mukaan sopimuksia on arvioitava osapuolten yhteisen tarkoituksen valossa ja niiden tarkoitusta voidaan tulkita muun muassa sopimusta edeltäneiden seikkojen perusteella, on jätettävä tutkimatta EY 230 artiklan perusteella nostetun kanteen puitteissa.

55 Neljäs kanneperuste on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

Viides kanneperuste, joka perustuu luottamuksensuojan periaatteen loukkaamiseen

56 Kantaja katsoo, että komissio on loukannut luottamuksensuojan periaatetta, koska se ei ole viiden vuoden aikana huomauttanut millään tavoin pitävänsä kantajan palkkakustannusten laskentatapaa sopimattomana, vaikka kantaja oli selvittänyt laskentatavan jo sopimusta edeltäneessä vaiheessa.

57 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan mahdollisuus vedota luottamuksensuojan periaatteeseen on kaikilla henkilöillä, joille unionin toimielimen toiminnan vuoksi on syntynyt perusteltuja odotuksia (asia 265/85, Van den Bergh en Jurgens ja Van Dijk Food Products (Lopik) v. komissio, tuomio 11.3.1987, Kok., s. 1155, 44 kohta).

58 Oikeus vedota luottamuksensuojan periaatteeseen edellyttää kuitenkin kolmen kumulatiivisen edellytyksen toteutumista. Unionin hallintoelimen on ensiksikin täytynyt antaa asianomaiselle täsmällisiä, ehdottomia ja yhtäpitäviä vakuutteluja, jotka on saatu toimivaltaisista ja luotettavista lähteistä. Näiden vakuuttelujen on toiseksi oltava sellaisia, että ne saavat aikaan perustellun odotuksen sen henkilön mielessä, jolle ne on osoitettu. Annettujen vakuuttelujen täytyy kolmanneksi olla sovellettavien normien mukaisia (ks. asia T-347/03, Branco v. komissio, tuomio 30.6.2005, Kok., s. II-2555, 102 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja asia T-282/02, Cementbouw Handel & amp; Industrie v. komissio, tuomio 23.2.2006, Kok., s. II-319, 77 kohta ja asia T-444/07, CPEM v. komissio, tuomio 30.6.2009, Kok., s. II-2121, 126 kohta).

59 Vakiintuneessa oikeuskäytännössä on ensimmäisen edellytyksen osalta katsottu, että vakuutteluja, jotka voivat synnyttää tällaisia odotuksia riippumatta siitä muodosta, jossa ne on annettu tiedoksi, ovat täsmälliset, ehdottomat ja yhtäpitävät tiedot, jotka on saatu toimivaltaisista ja luotettavista lähteistä (asia T-273/01, Innova Privat-Akademie v. komissio, tuomio 19.3.2003, Kok., s. II-1093, 26 kohta). Luottamuksensuojan periaatteen loukkaamiseen ei sitä vastoin voida vedota, jollei hallintoelin ole antanut asiassa täsmällisiä vakuutteluja (asia T-290/97, Mehibas Dortselaan, tuomio 18.1.2000, Kok., s. II-15, 59 kohta).

60 Esillä olevassa asiassa oikeudenkäyntiaineistosta ei ilmene, että olisi antanut kantajalle täsmällisiä vakuutteluja siitä, että se hyväksyy kantajan henkilöstökulujen laskentatavan.

61 Pelkästään sitä seikkaa, että kantaja oli ilmoittanut komissiolle ennen sopimusten allekirjoittamista laatimissaan FPC:issä aiemmissa sopimuksissa soveltamistaan rahoituksellisista ja kirjanpidollisista säännöistä ja että se oli helmi- ja maaliskuussa 2001 käydyssä kirjeenvaihdossa toimittanut komissiolle tiedot, joissa mainittiin tavoitepalkkojen käyttämisestä, ei mitenkään voida rinnastaa siihen, että komissio olisi antanut täsmällisiä, ehdottomia ja yhtäpitäviä vakuutteluja siitä, että se hyväksyi tämän menetelmän.

62 Koska kantaja ei ole yksilöinyt mitään täsmällistä taetta tai lupausta, josta sille olisi voinut syntyä perusteltu luottamus siihen, että komissio tulisi hyväksymään kantajan henkilöstökulujen laskentamenetelmän, viides kanneperuste on hylättävä perusteettomana, eikä edellä 58 kohdassa mainittuja kahta muuta edellytystä ole tutkittava.

Kuudes kanneperuste, jonka mukaan asiassa on loukattu perusteluvelvollisuutta

63 Kantaja katsoo, ettei komissio ole perustellut riidanalaista päätöstä riittävällä tavalla.

64 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteluvelvollisuuden laajuus riippuu kyseessä olevan toimenpiteen luonteesta ja sen antamiseen liittyvistä olosuhteista. Perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä toimenpiteen tehneen unionin toimielimen päättely siten, että yhtäältä unionin tuomioistuimet voivat harjoittaa laillisuusvalvontaansa ja että toisaalta henkilöille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiaan ja tarkastaa, onko päätös perusteltu.

65 Perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, koska tutkittaessa sitä, täyttävätkö toimen perustelut EY 253 artiklassa asetetut vaatimukset, on otettava huomioon niiden sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt (asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998, Kok., s. I-1719, 63 kohta ja asia T-238/09, Sniace v. komissio, tuomio 30.11.2011, 37 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

66 Erityisesti on todettava, ettei komissio ole velvollinen ottamaan kantaa kaikkiin asianomaisten sille esittämiin väitteisiin. Sen on ainoastaan esitettävä ne tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joilla on olennainen merkitys päätöksen systematiikan kannalta (yhdistetyt asiat C-341/06 P ja C-342/06 P, Chronopost ja La Post v. UFEX ym., tuomio 1.7.2008, Kok., s. I-4777, 96 kohta ja yhdistetyt asiat T-102/07 ja T-120/07, Freistaat Sachsen ym., v. komissio, tuomio 3.3.2010, Kok., s. II-585, 180 kohta).

67 Jos asianomainen on ollut läheisesti mukana riidanalaisen päätöksen hyväksymiseen johtavassa prosessissa ja tämän vuoksi tuntee ne syyt, joiden vuoksi hallinto on tehnyt päätöksen, perusteluvelvollisuuden laajuus riippuu tällaisen mukanaolon aikaansaamasta tilanteesta (ks. vastaavasti asia 819/79, Saksa v. komissio, tuomio 14.1.1981, Kok., s. 21, 19–21 kohta ja asia 14/88, Italia v. komissio, tuomio 14.11.1989, Kok., s. 3677, 11 kohta). Tällaisessa tapauksessa perusteluja koskevan oikeuskäytännön asettamat vaatimukset ovat huomattavasti lievemmät (ks. vastaavasti asia 1252/79, Acciaierie e Ferriere Lucchini v. komissio, tuomio 11.12.1980, Kok., s. 3753, 14 kohta ja yhdistetyt asiat 275/80 ja 24/81, Krupp Stahl v. komissio, tuomio 28.10.1981, Kok., s. 2489, 10–13 kohta).

68 Riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuutta koskeva kanneperuste on tutkittava näiden periaatteiden valossa.

69 Kantaja moittii komissiota ensinnäkin siitä, että se on riidanalaisessa päätöksessä pelkästään viitannut tilintarkastuskertomukseen ilman, että se olisi liittänyt sen päätökseen tai tutkinut itse tosiseikkoja.

70 Heti aluksi on korostettava, että tilintarkastuskertomus osoitettiin kantajalle, jolla on ollut mahdollisuus vastata siihen ja esittää siitä huomautuksensa.

71 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee lisäksi, että komissio on tilintarkastuskertomuksen mukaan todennut, että eräät kantajan esittämät kululaskelmat olivat yliarvioituja, ja täsmentänyt, että kyse oli henkilöstökuluista, alihankintakuluista ja matkakuluista, ja maininnut kunkin sopimuksen osalta kyseessä olevat määrät. Komissio on tämän jälkeen maininnut kantajan sopimuksissa määrättyjen määräaikojen päätyttyä esittämät huomautukset ja todennut, että koska niillä ei tuotu esiin mitään lisätietoja, jotka oikeuttaisivat tilintarkastusmenettelyn aloittaisen uudestaan, se oli päättänyt aloittaa kyseessä olevien määrien takaisinperintämenettelyn.

72 Viittaamalla tilintarkastuskertomukseen komissio on näin ollen esittänyt riidanalaisessa päätöksessä riittävän selvällä tavalla ne syyt, joiden johdosta se on päättänyt periä kyseessä olevat määrät takaisin, ja mahdollistanut näin sen, että kantaja voi vedota oikeuksiinsa unionin tuomioistuimissa ja että unionin tuomioistuimet voivat valvoa päätöksen laillisuutta, eikä tilintarkastuskertomuksen liittäminen riidanalaiseen päätökseen ole ollut tarpeen (ks. vastaavasti asia C-360/92 P, Publishers Association v. komissio, tuomio 17.1.1995, Kok., s. I-23, 39 kohta; asia T-85/94, Branco v. komissio, tuomio 12.1.1995, Kok., s. II-45, 32 kohta ja asia T-114/92, BEMIM v. komissio, tuomio 24.1.1995, Kok., s. II-147, 41 kohta).

73 Toiseksi kantaja katsoo, ettei komissio ottanut huomioon väitteitä, jotka kantaja esitti vastauksena tilintarkastuskertomukseen. Riidanalainen päätös on kuitenkin tältä osin riittävästi perusteltu, koska komissio mainitsee kantajan 9.11.2007 ja 3.6.2008 päivätyt kirjeet ja toteaa katsoneensa näiden kirjeiden tutkimisen jälkeen, ettei niillä tuotu esiin seikkoja, jotka olisivat voineet oikeuttaa tilintarkastuskertomuksen aloittamisen uudelleen muun muassa henkilöstökulujen osalta (palkkakustannukset, tuntiveloituksen laskentatapa ja tuntiveloituksesta ilmoittaminen ennen hankkeiden alkua).

74 Kuudes kanneperuste on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

Seitsemäs kanneperuste, joka koskee hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista

75 Kantaja moittii komissiota siitä, että se on loukannut hyvän hallinnon periaatetta ja huolellisuusvelvoitettaan kieltäytyessään tutkimasta näyttöä, joka sille esitettiin tilintarkastusmenettelyn päätyttyä, ja lähettäessään kirjeitä väärään osoitteeseen.

76 On syytä huomauttaa, että unionin oikeusjärjestyksessä myönnettyihin takeisiin hallinnollisissa menettelyissä kuuluu erityisesti Nizzassa 7.12.2000 julistetun Euroopan unionin perusoikeuskirjan (EYVL C 364, s. 1) 41 artiklassa vahvistettu hyvän hallinnon periaate, johon liittyy toimivaltaisen toimielimen velvoite tutkia huolellisesti ja puolueettomasti kaikki käsiteltävänä olevan tapauksen kannalta merkitykselliset seikat (yhdistetyt asiat T-191/98 ja T-212/98-T-214/98, Atlantic Container Line ym. vastaan komissio, tuomio 30.9.2003, Kok., s. II-3275, 404 kohta).

77 Näin ollen on tutkittava, voidaanko kantajan esittämillä väitteillä osoittaa komission loukanneen tätä periaatetta.

Kirjeiden lähetyksessä tapahtuneet virheet

78 Heti alkuun on huomautettava siitä osoitteesta, johon komissio on lähettänyt eräitä kantajalle osoitettuja kirjeitä, että kantaja on ilmoittanut komissiolle ainoastaan yhdestä, 7.1.2002 tapahtuneesta osoitteenmuutoksesta 25.2.2002 päivätyllä liikekirjeellä. Kantaja myöntää kuitenkin osoitteensa muuttuneen myös kaksi muuta kertaa, eli 17.5.2006 ja 27.11.2007.

79 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että komissio on ilmoittanut tilintarkastusmenettelyn aloittamisesta kantajalle 16.8.2005 päivätyllä kirjatulla kirjeellä, jonka se on lähettänyt kantajan aikaisempaan osoitteeseen, joka oli oikea 7.1.2002 asti. Komissio on kuitenkin saanut tämän kirjeen vastaanottoilmoituksen 27.9.2005. Lisäksi on todettava, että kantaja on myöntänyt saaneensa kyseisen asiakirjan kirjatulla kirjeellä ja että se on jopa liittänyt sen kannekirjelmäänsä.

80 Asiakirjoista ilmenee myös, että 21.5.2007 päivätty kirje, jolla kantajalle ilmoitettiin tilintarkastusmenettelyn päättymisestä, lähetettiin kirjattuna saantitodistuksella kantajan komissiolle 25.2.2002 ilmoittamaan osoitteeseen. Komissiota ei voida moittia tästä toiminnasta, koska kantaja ei ollut ilmoittanut sille 17.5.2006 muuttuneesta osoitteestaan. Pelkästään se seikka, että sopimuskausi oli päättynyt, ei oikeuttanut kantaa olemaan ilmoittamatta komissiolle muuttuneesta osoitteestaan, koska tilintarkastusmenettely oli kesken. Myöskään pelkkä osoitteen mainitseminen kantajan tilintarkastajalle vuonna 2006 lähettämien sähköpostien allekirjoituksissa ei voi riittää siihen, että komissiolle katsottaisiin ilmoitetun asianmukaisesti osoitteen muuttumisesta, vaikka tilintarkastaja toimittikin nämä sähköpostit edelleen komissiolle (ks. vastaavasti asia 108/79, Belfiore v. komissio, tuomio 5.6.1980, Kok., s. 1769, 6 kohta).

81 Kantaja moittii komissiota myös siitä, että se on lähettänyt kantajalle väärään osoitteeseen useita muitakin asiakirjoja, eli 6.9.2007 päivätyt ennakkoilmoitukset, 22.10.2007 päivätyn veloitusilmoituksen ja 9.1.2008 päivätyn kirjeen. Tilintarkastaja on myös lähettänyt 22.9.2006 tilintarkastuskertomuksen luonnoksen komission nimissä virheelliseen osoitteeseen.

82 Asiakirjoista ilmenee kuitenkin, että tilintarkastaja on lähettänyt 22.9.2006 päivätyn alustavan tilintarkastuskertomuksen kantajan 25.2.2002 ilmoittamaan osoitteeseen mutta että kirje on palautunut tilintarkastajalle. Tilintarkastaja on lähettänyt kertomuksen kantajalle myös kahdella sähköpostilla, 22.9.2006 ja 6.11.2006, jolloin kantajaa myöntää vastaanottaneensa kertomuksen. Komissio on lähettänyt 6.9.2007 päivätyt kirjeet ja 22.10.2007 päivätyn veloitusilmoituksen kirjatulla kirjeellä saantitodistuksin kantajalle tämän vuonna 2002 ilmoittamaan osoitteeseen. Lopuksi on todettava, ettei kantaja ole esittänyt mitään täsmennyksiä 9.1.2008 päivätystä kirjeestä, joka on väitetysti lähetetty väärään osoitteeseen ja joka ei sisälly asiakirja-aineistoon.

83 Kaiken edellä esitetyn perusteella on katsottava, ettei komissio ole toiminut mitenkään huolimattomasti lähettäessään kirjeitä kantajalle.

Komission kieltäytyminen tilintarkastusmenettelyn päätyttyä esitetyn näytön tutkimisesta

84 Kantaja katsoo, että komission olisi tullut ottaa huomioon huomautukset, jotka se esitti tilintarkastuskertomuksesta 9.11.2007 ja 3.6.2008, ja aloittaa niiden johdosta tilintarkastusmenettely uudestaan.

85 Asiakirjoista ilmenee, että kantaja sai tilintarkastuskertomuksen 6.11.2006 ja että sillä oli käytettävissään kuukauden määräaika huomautustensa esittämiseksi. Kantajan talousjohtaja, joka vastasi yhteydenpidosta tilintarkastustoimistoon, pyysi viikon lisäaikaa kertomukseen vastaamiseksi, ja hänelle myönnettiin pyydetty lisäaika 13.12.2006, mutta 10. ja 17.1.2007 esitetyistä muistutuksista ja 17.1.2007 myönnetystä toisesta määräajan pidennyksestä huolimatta hän ei koskaan esittänyt mitään huomautuksia. Näin ollen kantaja ei esittänyt osoitetussa määräajassa mitään huomautuksia tilintarkastuskertomuksesta.

86 Komissio suostui kuitenkin tutkimaan kantajan 9.11.2007 ja 3.6.2008 esittämät tiedot. Se ilmoitti kantajalle 22.8.2008, ettei näissä tiedoissa ollut mitään uusia seikkoja, jotka olisivat oikeuttaneet menettelyn aloittamisen uudestaan. Komissio esitti tässä 22.8.2008 päivätyssä kirjeessä arviointinsa kantajan väitteistä ja totesi, ettei näissä väitteissä tuotu esiin mitään lisätietoja, jotka olisivat oikeuttaneet menettelyn aloittamisen uudestaan, koska väitteet koskivat kysymystä siitä, oliko komissio

tietoinen liiallisina ilmoitetuista henkilöstökuluista ja niiden syistä, mutta niihin ei sisältynyt mitään seikka, jolla olisi pyritty osoittamaan, ettei kantaja ollut ilmoittanut näitä kuluja liiallisina, mikä taas oli sopimusmääräysten mukaan kiellettyä.

87 Niinpä on todettava, että komissio on suostunut ottamaan huomioon näytön, joka sille on esitetty tilintarkastusmenettelyn päätyttyä, ja että väite siitä, että se ei ole tutkinut tätä näyttöä, ei pidä paikkaansa.

88 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että komissio on tutkinut huolellisesti ja puolueettomasti kaikki esillä olevassa asiassa merkitykselliset seikat, eikä se näin ollen ole loukannut hyvän hallinnon periaatetta.

89 Seitsemäs kanneperuste ja siten kanne kokonaisuudessaan on näin ollen hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

90 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

91 Koska kantaja on hävinnyt esillä olevan asian, se on velvoitettava korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut tämän vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Applied Microengineering Ltd vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan Euroopan komission oikeudenkäyntikulut.

Kanninen Wahl Soldevila Fragoso

Julistettiin Luxemburgissa 27 päivänä syyskuuta 2012.

Allekirjoitukset